

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

**KOGNITIV YONDASHUV ASOSIDA BO'LAJAK
O'QITUVCHILARNING METODIK MAHORATINI RIVOJLANTIRISH
STRATEGIYALARI: MUAMMOLAR, YECHIMLAR**

**STRATEGIES FOR DEVELOPING METHODOLOGICAL SKILLS
OF FUTURE TEACHERS BASED ON THE COGNITIVE
APPROACH: PROBLEMS, SOLUTIONS**

XALQARO ILMIIY-AMALIY KONFERENSIYA
INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE

MATERIALLAR TO'PLAMI

**2024-YIL 30-31-OKTABR
OCTOBER 30-31 2024**

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI MAKTABGACHA VA MAKTAB
TA’LIMI VAZIRLIGI**

**QORI NIYOZIY NOMIDAGI TARBIYA PEDAGOGIKASI MILLIY
INSTITUTI**

**KOGNITIV YONDASHUV ASOSIDA BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARNING
METODIK MAHORATINI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARI:
MUAMMOLAR, YECHIMLAR
XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN
30-31-OKTABR, 2024-YIL**

**STRATEGIES FOR DEVELOPING METHODOLOGICAL SKILLS OF
FUTURE TEACHERS BASED ON THE COGNITIVE APPROACH:
PROBLEMS, SOLUTIONS INTERNATIONAL SCIENTIFIC –
PRACTICAL CONFERENCE
OCTOBER 30-31, 2024**

**СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ МЕТОДИЧЕСКОЙ МАСТЕРСТВА
БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НА ОСНОВЕ КОГНИТИВНОГО ПОДХОДА:
ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНО-
ПРАКТИЧЕСКАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ
30-31 ОКТЯБРЯ 2024 ГОДА**

158	ISLAMIC STUDIES: A NOVEL APPROACH TO PREPARING FUTURE EDUCATORS	567
	Рахматуллаева Манзура Джалалидиновна, Матисманова Айжамал Усоновна, ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ СОВЕТЫ РОДИТЕЛЯМ ОБ ЭСТЕТИЧЕСКОМ ВОСПИТАНИИ ДЕТЕЙ В СЕМЬЕ	574
159	Miryusupova Muxabbat Mirqosim qizi OLIY TA'LIMDA MATEMATIK FANLARNI O'QITISHNING METODIK MUAMMOLARI TAHLILI	580
161	Abdullayev Abdurahman Alisher ugli THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE ON THE LABOR MARKET: AN ECONOMIC PERSPECTIVE	583
162	Юлдашева Гулшад Тилеуовна, Понамаренко Вероника Павловна ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПРОЦЕССАХ	586
163	Yuldasheva G.T., Suyunov E. TA'LIMDA SUN'YI INTELLEKTNI QO'LLASH: XXI-ASRDA TA'LIMNING O'ZGARISHLARI	591
164	Ankabayev Rahim Turg'unovich GRUNT TURLARI VA TEXNIKASI RANGTASVIR ASARLARI UCHUN	593
165	Равшанов Жамшид Файзуллаевич НЕКОТОРЫЕ МЕТОДЫ РАБОТЫ С ПОНЯТИЯМИ И ТЕРМИНАМИ НА УРОКАХ ИСТОРИИ	596
166	U.N. Xodjamqulov, Sulaymonqulova Umida Muxtorali qizi UMUMIY O'RTA TA'LIM MAKTABLARIDA TARBIYA FANINI O'QITISHNING MAVJUD HOLATI TAHLILI	599
167	U.N. Xodjamqulov, Rasulova Madinabonu Ro'zi qizi, Shodiyeva Aziza Asliddin qizi YOSH O'QUVCHILARNING TAFAKKURINI RIVOJLANTIRISHDA NEYROTEKNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH METODIKASI	601
168	U.N. Xodjamqulov, Qarshiboyeva Mohinur Akmal qizi, Tohirova Xadicha Zafar qizi NEYROPEDAGOGIK VOSITALAR ASOSIDA O'QUVCHILARNING SHAXSIY QOBILIYATLARINI ANIQLASH METODIKASI	604
169	Abduraximov Davron Dilmurotovich JISMONIY TARBIYA DARSLARI JARAYONIDA I-IV SINIF O'QUVCHILARINING JISMONIY TAYYORGARLIGI VA JISMONIY SIFATLARINI OSHIRISH AHAMIYATI	606
170	Navruzov Ulug'bek Bababekovich KELAJAK AVLODNING TA'LIM OLISHGA BO'LGAN QIZIQISHLARINI RIVOJLANTIRISHDA USTOZNING ROLI	609
171	Туганова Луиза Джураевна, Шамсиддинова Азизабону НАЦИОНАЛЬНЫЕ РЕЛИГИИ ИНДИИ: ВЕДЫ, УПАНИШАДЫ, БРАХМАНИЗМ И ИНДУИЗМ	611
172	Allayorova Sarvinoz Baxtiyorovna, Ravshanova Feruzabonu Shavkatovna BO'LAJAK O'QITUVCHILARDA ASOSIY PEDAGOGIK KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISH YO'LLARI	615
173	Allayorova Sarvinoz Baxtiyorovna, Ergashev Shirinbobo Xotam o'g'li MAKTAB O'QITUVCHILARIDA MUAMMOLI O'QITISH TEXNOLOGIYASI BO'YICHA TUSHUNCHALARNI SHAKLLANTIRISH	619
174	Norqulova Dilnoza Shavkat qizi, KONSITUTSIYA - ERKIN VA FAROVON HAYOT GAROVI	621
175	Alimkulov jamshid Baxtiyorovich BO'LAJAK GEOGRAFIYA O'QITUVCHILARINING PEDAGOGIK KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH	624
176	Raxmonov Azamat Ruzvonovich, Xamidov Saidolim Saydiraxmon og'li ONLAYN VA GIBRID TA'LIMNING BUGUNGI KUNDAGI AHAMIYATI	626
177	Raxmonov Azamat Ruzvonovich, Toshturdiyeva Aziza Akbar qizi PEDAGOGLARDA KREATIV QOBILIYATNI SHAKLLANTIRISH YO'LLARI	628
178	Raxmonov Azamat Ruzvonovich, Xamidov Saidolim Saydiraxmon og'li JAHON PEDAGOGIKASINI RIVOJLANISHIDA TARIXIY-ILMIY ASOSLAR	631
179	Raxmonov Azamat Ruzvonovich, Toshturdiyeva Aziza Akbar qizi O'QITUVCHINI PEDAGOGIK MAHORATINI SHAKLLANTIRISH BOSQICHLARI	634
180	Janbayeva Marjan Smatillayevna, SHAXS KASBIY MOBILLIGI STRUKTURASINING NAZARIY ASOSLARI	636
181	Guzal Abdikhodirova, HISTORY AND PLACE OF NEUROPEDAGOGY IN MODERN PEDAGOGICAL SCIENCES	640
182	Xayrullina Parizod Fargat qizi XALQARO AKADEMIK MOBILLIK TENDENTSIYALARI	641
183	Якубов Максад Султаниязович, Абдураимов Журъатбек Гофурович КОНЦЕПТУАЛЬНАЯ МОДЕЛЬ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ	647
184	Mirzarakhimova Gulnora Ikromovna DYNAMICS OF INTELLIGENCE OF LOW-SPEECH ADOLESCENTS	658

185	Qobilova Mahliyo, Koshanova Nilufar Maxsudovna ISLOMDA FARZAND TARBIYASIDA O‘TA-ONA MAJBURIYATLARI	660
186	Исмаилова Хурлиман Нажиматдиновна СИНТЕЗ МЕТОДОЛОГИЧЕСКИХ И ФОРМАЛЬНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ В ПРОЦЕССЕ ЛИТЕРАТУРНОГО ВЛИЯНИИ	662
187	Djamirzayev Abdugofur INFORMATIKA FANINI O‘QITISHDA BULUTLI TECHNOLOGIYALARNI INTEGRATSIYALASH	664
188	Ergashev Bobur DASTURLASHNI O‘RGATISHDA O‘YIN TECHNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH	666
189	O‘rishov Alisher Nomozovich PEDAGOGNING MUSTAQIL-IZLANISHLI FAOLIYATIDA ELEKTRON PORTFOLIO JORIY ETISHNING AHMIYATI VA AHAMIYATI	670
190	Almagul Kenzhebayevna Yakupova, Diana Valeryevna Abduramanova THE ROLE OF MODERN MEDIA IN SHAPING LANGUAGE	674
191	Mallayeva Gulshoda Maxmudjonovna TAFAKKUR VA MANTIQIY FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISH	677
192	Jumanova Nazokat Shuhrat qizi O‘ZBEK TILI LEKSIKASINING EMOTSIONAL-EKSPRESSIV JIHATDAN QATLAMLANISHI	680
193	Abdixodirova Go‘zal Erali qizi, Avazova Ruxshona Fayzulla qizi Ismailov Fazliddin Xusniddin o‘g‘li Zaripova Mashxura Zakir qizi NEYROPEDAGOGIK INTEGRATSIYA	681

ISLOMDA FARZAND TARBIYASIDA OTA-ONA MAJBURIYATLARI

Qobilova Mahliyo

Chirchiq davlat pedagogika universiteti 2-bosqich talabasi

Ilmiy rahbar: **Koshanova Nilufar Maxsudovna**

CHDPU dotsenti

koshanovanilufar512@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolamizda islom dinida farzand tarbiyasining asosiy jixatlari, tamoyillari, ota-ona mas'uliyati, va ularning tarbiya jarayonida adolatli va namuna bo'lishlari zarurligi o'rganilgan.

Kalit so'zlar: sog'lom avlod, ilm, xulq-atvor, mas'uliyat, adolat, irsiy bilish, diniy tarbiya, axloqiy tarbiya.

Kirish. Insoniyat yaralibdiki, tarbiya masalasi doimo dolzarb madsala bo'lib kelgan va har bir tarixiy ijtimoiy formatsiyada insonlar jamiyatdagi o'zgarishlar tufayli endi qanday tarbiyalash lozim, yoki qanday tarbiya usulini qo'llash to'g'ri bo'ladi, deya bosh qotirganlar. Ming yillar davomida ajdodlarimiz o'zlari to'plagan tarbiya usullarini vorisiylik tamoyili asosida bizga meros qoldirib kelmoqda. Shu o'rinda o'zining ijobiy samarasi bilan uzoq davrlardan buyon omon saqlanib kelinayotgan islom tarbiyaviy usullarini o'rganish maqsadga muvofiqdir.

Buyuk jadidchilarimizdan Abdulla Avloniy “Tarbiya biz uchun yo hayot- yo mamot, yo najot- yo halokatdir” deya bejiz aytmagan edilar. [2]

Shu o'rinda bugungi kunda ham jamiyatimizda bola tarbiyasiga muhim vazifasifatida qaralmoqda. Mamlakatimizda farzand tarbiyasiga alohida e'tibor qaratilgan bo'lib, “Uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasi”da tarbiya jaryoni ona-qornidanoq, homila davridan boshlanib bir umr davom etishi mustahkamlangan. Ota-bobolarimiz ming yillardan buyon e'tiqod qilib kelayotgan islom dinida farzand tarbiyasiga juda katta e'tibor qaratilgan. Qur'on va hadislar, ota-onalar uchun farzand tarbiyasining asosiy tamoillarini belgilaydi. Farzand tarbiyasining maqsadi, ularni nafaqat jismoniy va axloqiy jihatdan sog'lom, balki, ma'naviy va diniy jihatdan ham yuksak shaxslar sifatida tarbiyalashdan iboratdir. Islomda bolaga to'g'ri tarbiya berish, uning baxti bo'lishi uchun, hamda jamiyatining rivojlanishi uchun muhim. Diniy tarbiya farzand tarbiyasining birinchi bosqichi hisoblanadi. Bola diniy bilimlarni erta yoshdan o'rganishi lozim, chunki islomda bolaga to'g'ri e'tiqod va ibodatni o'rgatish uning jamiyat me'yorlariga rioya qilishida dasturamal bo'lib xizmat qiladi. Hadislarida: "Bolalariga ilm o'rgatish, ularga Qur'onni o'rgatish, ibodatni to'g'ri bajarish va Allohga bo'lgan e'tiqodini mustahkamlash ota-onaning asosiy vazifasidir",- degan. Islomda imon, ibodat va axloq bir-biriga bog'liq bo'lib, bolaga to'g'ri tarbiya berish orqaliga sog'lom e'tiqodni shakllantirish mumkin. Islom axloqiy tarbiyaga juda katta e'tibor qaratgan. Bolaga yaxshi axloqni o'rgatish, yomonlikdan saqlanishni va to'g'ri xulqni shakllantirish juda muhimdir. Bola uchun ota-onasining xatti-harakatlari namuna bo'ladi. Shuning uchun ota-onalar hatti-harakatlarini tartibga solishlari lozim. Hadisda shunday deyilgan: "Sizning eng yaxshilaringiz-oila a'zolariga eng yaxshiroq munosabatda bo'ladiganlaridir"(Iso at-Termiziy). Bola sabr, shukronalik, adolat, xushmuomalalik kabi axloqiy fazilatlarini o'rganishi kerak. Dinda bolaga o'ziga va boshqalarga hurmat ko'rsatish, yomonlikdan saqlanish va yaxshi amallarni qilishni o'rgatish zarur deyilgan. Bu jarayonda ota-

onaning roli nihoyatda katta. Ular o'z xatti-harakatlari, atrofdagilarga muomalasi orqali farzandlariga to'g'ri yo'lni ko'rsatadilar.

Ota-onaning mas'uliyati islomning asosiy majburiyatlardan hisoblanadi. Ota-ona farzandining tarbiyasida nafaqat moddiy, balki ma'naviy jihatdan ham mas'ul deyiladi. Ammo hozirgi bozor iqtisodiyoti sharoitida mamlakatimizda aksariyat ota-onalarimiz parvarish bilan tarbiyani bir-biridan farqlay olamayptilar. Bolani taom, kiyim-kehak, yaxshi moddiy ta'minot bilan bilan ta'minlash bilangina cheklanyaptilar. Vaholanki, tarbiya shakllari nihoyatda ko'p va xilma-xildir. Buyuk jadidchilarimizdan Abdurauf Fitrat odamlar moliga vaqtida yem-xashsk beradi, ularni yaxshi parvarish qiligani uchun chorvasi kasal bo'lmaydi, ammo farzandiga zarur paytda vaqt ajrata olmaydi, shu sababli farzandlari kasal bo'ladi, deya kuyinib aytgan edilar.[4]

Shayx Muhammad Sodiq Muhammad Yusuf ota-onalar parvarish bilan tarbiyani bir-biridan farqlash lozimligini ta'kidlaydi. [3] Qur'onda "O'zingizni va oilangizni najotga olib kelish uchun saqlang" (Tahrim surasi, 6-oyat) deyilgan. Bu oyat, ota-onalarning o'z farzandlarini dunyo va oxiratda saodatli qilish mas'uliyatini o'z zimmasiga olishlari kerakligini bildiradi. Haqiqatdan ham ota-onalar farzandlarini to'g'ri yo'lga solish, ularga qadriyatlarni va yaxshi axloqni o'rgatish orqali kelajakda qanday inson bo'lishlariga zamin hozirlyadilar. Ota-onalarning o'z farzandlariga nisbatan adolatli bo'lishlari dinda eng muhim axloqiy tamoyillardan hisoblanadi. Qur'onda va hadislarda ota-onaning barcha farzandlariga teng munosabatda bo'lishlari, ularni sevish, tarbiyalash va ularga teng imkoniyatlar berish tavsiya etilgan.[3] Farzandlariga adolatli bo'lishning ahamiyati quyidagilardir:

- farzandlar o'rtasida mehr-oqibat saqlanadi;

- farzandlar orasida hasad, adovat va rashkni oldini oladi;

- har bir farzandni ehtiyojlari va qobiliyatlariga qarab teng imkoniyatlar beriladi, va shu asosda ularning sog'lom rivojlanishiga zamin yaratiladi va hokazo.

Hadislarda: "Farzandlaringiz orasida adolatli bo'ling ular ham sizga mehribon bo'lishadi"(Buxoriy)deyilgan.

Adolatli bo'lish deyilganda farzandlariga e'tibor va vaqt ajratish, ya'ni har bir farzandga alohida vaqt ajratish, ularning fikrlarini tinglash, mol-mulk va sovg'alarni taqsimlashda adolatli bo'lish, jazo va rag'batga teng yondashish, har bir farzandining qiziqishlari va iste'dodlari rivojlanishiga imkon yaratishkabilan kiradi.

Ota-onalarning adolatli bo'lishi farzandlarning nafaqat hozirgi, balki kelajakdagi hayotiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatib, ular orasida o'zaro hurmat va muhabbatning mustahkamlanishiga xizmat qiladi.

Islomda ota-onalarning farzandi oldidagi birinchi burchi bu munosib ota, yoki munosib ona tanlashdir. Bu masalaga jiddiy e'tibor qaratilganligining sababi islomda irsiy bilish mavjudligiga alohida urg'u berilishi bilan bog'liq. Islom insonning juft tanlashida nafaqat husn yoki mulkni, balki axloq, e'tiqod va yaxshi xulq-atvor kabi ichki fazilatlarini ustuvor deb biladi. Bu borada kishi nikohlanayotganda to'rt sababga ko'ra nikoh qilinadi deyiladi: nasl-nasab, husn, mulk va iymon-e'tiqodiga ko'ra. Sen taqvodorini tanla, shunda qo'ling balodan xoli bo'ladi", (Buxoriy va Muslim) deyilgan. Islomda naslning tozaligiga alohida e'tibor qaratilgan. Hatto shariatda nikohdan oldin tibbiy ko'rikdan o'tish tavsiya qilinadi. Shu orinda irsiy kasalliklarni davolash va genetik maslahat olish sha'riy jixatdan joiz deyilgan. Munosib ota-ona tanlash Islomda oilaning barqarorligi va sog'lom nasl yetishtirish uchun muhim shartlardan biri hisoblanadi. Nikohda dindorlik, axloqiy fazilatlar, naslning sog'lomligi va tibbiy maslahat olish tavsiya etilgan. Bu esa naslning jismoniy va ma'naviy

salomatligini ta'minlaydi.

Xulosa. Islomda farzand tarbiyasi muqaddas burch bo'lib, ota-onaning diniy, axloqiy va ijtimoiy mas'uliyatini o'z ichiga oladi. Qur'on va Hadisda farzandlarga mehr-muhabbat ko'rsatish, ularga yaxshi tarbiya berish va ularga adolatli munosabatda bo'lish buyurilgan. Ota-onalar o'z hayotlari va xulq-atvori bilan farzandlariga ibrat bo'lishlari orqaligina, ularga yaxshi fazilatlarni o'rgatishlari mumkunligi ta'kidlangan. Bundan ko'rinib turibdiki farzand tarbiyasida asosiy sub'yekt, ma'sul shaxs bu ota-onalardir. Shunday ekan jamiyatda o'sib kelayotgan yoshlarimizni munosib ona va munosib ota bo'lishga o'rgatish lozim bo'ladi. Zero sog'lom tafakkurli, sog'lom jisimli insonlardan sog'lom nasl yaraladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Qur'oni Karim. Alouddin Mansur tarjimai. T.: Fan.1992.-B.736.
2. Abdulla Avloniy “Turkiy guliston yoxud axloq” Toshkent “O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi” 2004.-B.96.
3. Shayx Muhammad Sodiq Muhammad Yusuf. Baxtiyor oila. T.:”Hilol Nashr”,2013.T . B.518.
4. Abdurauf Fitrat “Oila yoki oilani boshqarish tartiblari” Toshkent.: “Ma'naviyat” 2020.-B.112.
3. I.Kant Pedagogika to'g'risida. Toshkent-2013.”Niso –Poligraf”. –B.232
4. Termiziy, "Al-jome as-sahih", Hadislar. B. 1023-1025

СИНТЕЗ МЕТОДОЛОГИЧЕСКИХ И ФОРМАЛЬНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ В ПРОЦЕССЕ ЛИТЕРАТУРНОГО ВЛИЯНИЯ

Исмаилова Хурлиман Нажиматдиновна

*И.о. доцента кафедры русского языка и литературы Каракалпакского государственного
университета имени Бердаха*

АННОТАЦИЯ: В статье рассматриваются общие и специфические аспекты художественного стиля.

Ключевые слова: стиль, форма, художественная литература, аспект, жанр, композиция, М.Шолохов.

В 30-е и 40-е годы XX века развитие и прогресс художественной литературы вышли за рамки существующих закономерностей. Именно в этот период были созданы очень красивые произведения. Это четко проявлялся и в синтезе стиля и формы, жанрово-композиционной целостности. После Второй мировой войны писатели, оставшиеся верными своему стилю, подвергались репрессиям, ссылкам и тюрьмам. Это произошло не только в нашей стране, но и в других странах. М. Шолохов тяжело воспринял этот процесс. Он остался верен своей творческой концепции. Правильность и честность стали главными мотивами творчества писателя. Эти мотивы создали основу для возвышения таких писателей, как Ш. Холмирзаев, в плане стиля и творческого духа. Проф. Д. Куронов пишет: «В современной литературе по поэтике месту точки зрения в композиции произведения придается особое значение. Тем не